

دانشگاه گیلان

زیست

فصلنامه علمی فرهنگی

سال سوم/ چاپ ششم/ بهار ۱۳۹۸/ قیمت: ۵۰۰۰ تومان

افزوده شدن میش مرغ به فهرست پرندگان گیلان

خلاصه‌ای از وضعیت فعلی تالاب انزلی

اخبار زیست محیطی سال ۱۳۹۷

آثار ماهی قرمز بر محیط زیست

بسم تعالی
 بهار فصل جوانی طبیعت است و به عنوان عضو کوچکی از خانواده بزرگ دوستدار طبیعت فرصت را مغتنم می شمارم تا با خوانندگان گرانقدر نشریه ی زیستا به گفت و گو بپردازم. نشریه زیستا، در کنار شما عزیزان، که کسب رضایتان همواره در راس اهداف این نشریه قرار داشته، در سال جاری سومین سالگرد انتشار خود را می گذراند. این نشریه توسط دانشکده منابع طبیعی دانشگاه گیلان و با تلاش بی وقفه انجمن علمی گروه محیط زیست دانشگاه گیلان منتشر می شود. ما در نشریه زیستا با هدف حمایت از محیط زیست با انتشار مقالات و مطالب قابل استناد در تلاشیم تا سهمی هر چند کوچک در افزایش آگاهی و فرهنگ زیست محیطی چه در سطوح دانشگاهی و چه در سطوح عمومی تر جامعه داشته باشیم. همانند گذشته از تمامی دانشجویان و علاقه مندان دعوت به عمل می آوریم تا ما را در راستای بهبود کیفی هر چه بیشتر نشریه یاری کنند. با افتخار به عنوان سردبیر نشریه زیستا، از تلاش و همکاری تمامی عزیزانی که تا کنون ما را یاری نموده و انتشار نشریه زیستا بدون کمک آنان میسر نبود نهایت تشکر و قدردانی را دارم. بی صبرانه منتظر انتقادات و پیشنهادات سازنده شما هستیم.

با احترام
 نیوشا دیوسالار

بسم الله

مصاحبه امتیاز: انجمن علمی محیط زیست
 دانشکده منابع طبیعی دانشگاه گیلان

مدیر مسئول: زینب آقاییانی

سردبیر: نیوشا دیوسالار

هیئت تحریریه:

نیوشا دیوسالار، زینب آقاییانی، فاطمه اسلامی
 اکبر، معصومه رحمتی، مریم ملک پور، فاطمه
 قربان نژاد، مهسا سادات موسوی، هادی
 مصطفوی، زینب اسماعیل نیا

ویراستار علمی ادبی:

نیوشا دیوسالار، شهربانو پوربفشی

کاریریکاتورست: زینب اسماعیل نیا

مصحاحبه گران: معصومه رحمتی، مریم ملک پور

طراح و صفحه آرا: فاطمه آکوان

17

22

فهرست

- مصاحبه با دکتر هاشمی..... ۱
- معرفی فک خزر و بررسی وضعیت کنونی..... ۳
- خلاصه ای از وضعیت فعلی تالاب انزلی..... ۶
- جدول..... ۹
- کاریکاتور ۱۰
- آثار ماهی قرمز بر محیط زیست ۱۱
- معرفی کتاب..... ۱۲
- اخبار زیست محیطی تا سال ۱۳۹۷... ۱۳

با تشکر از دکتر سعید نادری و مهندس ماهان مه رو

نشانی: گیلان، مجموعه سر، دانشکده منابع
 طبیعی دانشگاه گیلان

6

3

16

۲۱میش مرغ

۲۳.....روایت تصویر

مصاحبه با دکتر سید محمود هاشمی

عضو هیئت علمی گروه محیط زیست
دانشگاه گیلان

مصاحبه گران:

سیده معصومه رحمتی، مریم ملک پور

بیوگرافی

دکتر سید محمود هاشمی، در سال ۱۳۶۰ در شهر قم متولد شد، تحصیلات ابتدایی را در قم و کارشناسی را در دانشکده ی منابع طبیعی کرج گذراند. در مقطع کارشناسی ارشد با رتبه ی ۱ وارد رشته ی جدیدی به نام "برنامه ریزی محیط زیست" که توسط دکتر مخدوم ایجاد شده بود، شد و به تحصیل پرداخت و پس از این دوره به تحصیلات تکمیلی دکتری در همین رشته مشغول شد.

۱) به عنوان اولین سوال لطفا توضیحی پیرامون موضوع ارزیابی و برنامه ریزی محیط زیست و به طور کلی در خصوص این رشته بدهید؟

محیط زیست سه گرایش اصلی دارد که به نوعی با این سه گرایش شناخته می شود؛ تنوع زیستی، مدیریت آلودگی ها و کنترل، ارزیابی و آمایش سرزمین. آمایش سرزمین در تعریف کلی، توزیع پایدار یک پدیده در جامعه را بیان می کند، این که چگونه برای یک پدیده برنامه ریزی کنیم که به توزیع و توسعه ی پایدار در سطوح مختلف برسد. برنامه ریزی محیط زیست را نیز می توان مترادف آمایش سرزمین دانست، البته برنامه ریزی کامل تر و جامع تر است.

۲) اهمیت ارزیابی و آمایش محیط زیست در جهان و ایران به نظر شما چگونه است؟

برای هر طرح اجرایی نیازمندی توجه به امور محیط زیست وجود دارد و کار در حوزه ی محیط زیست دو بخش دارد؛ ارزیابی توان و ارزیابی اثرات. در ارزیابی توان مشخص میشود که چه نوع کاربری هایی را بالقوه در یک محیط و منطقه ی مشخص می توان اجرا کرد و چه کارهایی را می توان در یک قطعه سرزمین انجام داد. بعد از این مرحله فعالیت انتخاب و تعیین شده توسط متخصصین مختلف تحت ارزیابی اثرات قرار می گیرد، یعنی بعد از این که نوع فعالیت مشخص شد قبل از اجرا توسط پیمانکار، باید اثرات اجرای آن بررسی شود و طبق قانون همه ی فعالیت ها هم باید ارزیابی توان داشته باشند و هم ارزیابی اثرات. از طرفی برای مشخص کردن پیشرفت ها و تمایلات اجتماعی از آن جا که نمی شود به طور مستقیم به تفکرات و گرایشات افراد در طرح ها و تصمیم گیری های اجتماعی پی برد، به روشی غیر مستقیم نیاز است که کیفیت را به یک شاخص کمی تبدیل و معیار مشخص و قابل اندازه گیری برای ارزیابی ایجاد کنیم.

۵) چه راه هایی برای برداشت صحیح اطلاعات و بهبود شرایط و فرآیند ارزیابی و برنامه ریزی پیشنهاد می کنید؟

در برنامه ریزی محیط زیست نقشه و اطلاعات مکانی مهم ترین نقش را ایفا می کنند، یعنی اطلاعاتی که هم بعد مکانی و هم بعد زمانی منابع طبیعی را پوشش دهد. بنابراین داشتن اطلاعات درست مکانی و زمانی و نیز توانایی پایش (اینکه منابع چگونه در طول زمان تغییر می کنند) در کنار رفع مشکلات و معضلات موجود و توجه به اکوسیستم شهری به دلیل حضور انسان و ردپای اکولوژیک آن، می تواند موجب بهبود شرایط و فرآیند ارزیابی و برنامه ریزی شود.

«با تشکر و قدردانی فراوان از جناب آقای دکتر هاشمی»

درواقع این موضوعات اهمیت ارزیابی را به خوبی نمایان می سازد.

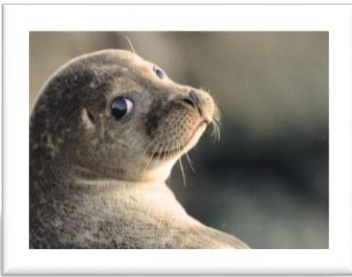
۳) اجرای برنامه های ارزیابی و آمایش محیط زیست چه اندازه در ایران موفق بوده است؟

در طرح های اجرایی ایران معمولاً بحث محیط زیست بحث فرعی در کنار طرح ها بوده است. مثلاً در شرکت ها مهندسی مشاوره که مربوط به مهندسی شهرسازی اند، مطالعات محیط زیستی و منابع طبیعی به عنوان پیوست در نظر گرفته می شود. درواقع ارزیابی و مطالعات محیط فقط برای پر کردن شرح خدمات صورت می گیرد و جدی گرفته نمی شود. این نشان می دهد که فعالیت های زیست محیطی، از جمله همین موضوع ارزیابی به حاشیه رانده شده و این امر بخصوص در ده سال اخیر قابل توجه است.

۴) به نظر شما علت عدم تحقق برنامه های آمایش سرزمین در ایران چه چیزی است؟

به طور کلی علل و عوامل مختلفی برای این امر وجود دارد از جمله:

- وجود موازی کاری ها در اجرای طرح های مربوط به آمایش سرزمین، که در نهایت نتوان گفت که متوی طرح آمایش سرزمین چه کسی است؟ به عنوان مثال چند نمونه از طرح ها که مربوط به آمایش سرزمین نیز می شود مانند: طرح های جامع، طرح های هادی، طرح های جامع منابع طبیعی، طرح های مربوط به روستاها و غیره هر کدام متولیان خود را دارند که کاملاً جدا از سایر نهادها فعالیت می کنند و موجب این موازی کاری ها می شوند.
- مورد بعدی عدم شناخت درست از ویژگی ها و شرایط، اعم از محیط طبیعی و شرایط جمعیتی می باشد.
- عدم پشتیبانی و مشارکت مردم در طرح، که حتماً طرح را باشکست مواجه خواهد کرد، زیرا مردم ذی نفع هستند و در سرزمین و منطقه ای که محل اجرای طرح است زندگی می کنند و وقتی مشارکت و مداخله نداشته باشند آن طرح محکوم به شکست است. مشکل دیگری که در این زمینه وجود دارد بحث مدیریتی است که در این باره برنامه ریز معتقد است که مدیر طرح را به درستی اجرا نکرده و در پاسخ مدیر اظهار دارد که طرح ارائه شده اصلاً قابل اجرا نبوده و این امر موجب اختلال در روند اجرای طرح می شود.
- در ایران دروسی با عنوان مشارکت مردمی یا آموزش محیط زیست وجود ندارد بنابراین؛ این کمبودها باعث کاهش تاثیر در جامعه می شود.

معرفی فک خزر و گزارشی از وضعیت آن در دریای خزر

زینب آفاجانی، دانشجوی کارشناسی علوم و مهندسی محیط زیست

باتشکر از دکتر سعید نادری، عضو هیئت علمی گروه محیط زیست دانشگاه گیلان

• مقدمه

روشن تر می شود. تفاوت رنگ بین جنس نر و ماده وجود ندارد اما معمولاً نرها از روی سرهای کلفت و پوزه‌ها و گردن دراز تر شناخته می شوند. فک‌های تازه متولد شده (whitlings) دارای پوشش خز نرم و سفید با لکه‌های زرد کم‌رنگ هستند؛ وزن تازه متولد شده‌ها ۲/۱ تا ۸/۱ کیلوگرم است (۲).

• تغذیه فک دریای خزر

فعالیت تغذیه‌ای فک‌ها در مراحل مختلف زندگی متفاوت می باشد. مطالعه دقیق رژیم غذایی فک در زمستان نشان داده که غذای اصلی فک‌ها ماهیان کوچک، سخت پوستان ساحلی و دیگر گونه‌های سخت پوستان دریایی، صدف‌ها، گل‌آذین ماهی (آترین) و ماهیان فاقد ارزش تجاری هستند. فک‌ها بعد از تغییر پوشش در شمال برای تغذیه به قسمت‌های میانی و جنوبی دریای خزر مهاجرت می کنند و از اردیبهشت تا شهریور در مناطق غنی از کیلکا، گل‌آذین ماهی و گاو ماهی و سخت پوستان تغذیه می کنند. بخش عمده غذای فک‌ها را کیلکا تشکیل می دهد که در حدود ۸۰ درصد جیره تابستانی آن‌ها به شمار می رفته است. این جانور به دنبال طعمه تا عمق ۸۰ متری غواصی می کنند. فک‌ها پس از تغذیه شدید و چاق شدن در فاصله‌ی زمانی مهر و آبان به قسمت‌های شمالی مهاجرت می کنند. دوران چاق شدن این فک‌ها زمانی است که فک به شدت تغذیه می کند و تا ۵۰ درصد وزن واقعی خود را که در زمستان از دست داده جبران می نماید (۱).

• پراکنش و مهاجرت فک دریای خزر

زیستگاه این فک کلیه بخش‌های دریای خزر از سواحل شمالی تا سواحل جنوبی خزر بوده اما حضور آن‌ها به طور فصلی متغیر است و بستگی به فاکتورهایی مثل زیست‌شناسی و چرخه زندگی گونه یعنی دوره‌های تولیدمثل، تغذیه،

دریای خزر به عنوان بزرگترین دریاچه دنیا و با وسعتی معادل ۴۳۶۰۰۰ کیلومترمربع، یکی از منابع آب لب شور در کره ی زمین به شمار می رود. این دریاچه همانند بسیاری از نقاط زیست کره، موجودی بومی را در خود جای داده است که تنها پستاندار این دریاچه محسوب می شود. کمتر ساحل نشینی با این موجود بیگانه است که در بدترین شکل می توان اجساد تعدادی از آن‌ها را با قدم زدن در ساحل پس از هر طوفان مشاهده کرد. البته باید اذعان داشت که تحقیق و مشاهده ی این جانور در نیمه ی شمالی دریای خزر در مکان‌های زادآوری آن‌ها میسر بوده و در آب‌های عمیق جنوبی توسط قایق رانان، دریا نوردان و گردشگران قابل رویت می باشند (۱).

• ریخت شناسی فک دریای خزر

فک بدنی دوکی شکل داشته و دست‌ها در دوطرف سینه و پاها در عقب بدن در امتداد دم قرار گرفته است و برای حرکت در آب سازگار شده اند. زمانی که روی برف و یخ یا صخره‌ها و شن‌های ساحل هستند به سختی حرکت می کنند. همه جای بدن از موهای کوتاهی پوشیده شده است. سبیل‌های سفید دارای لکه‌های زرد بوده و طول بلندترین آن‌ها به ۱۱ سانتی متر می رسد. در هر طرف پیشانی و در بالای چشم‌ها نیز موهای سبیل مانند به طول ۶ سانتیمتر می روید.

رنگ بدن نسبت به سن و فرد متفاوت است؛ در بالغ‌ها رنگ پشت زمینه اغلب زیتونی خاکستری براق می باشد. پهلوها و شکم و قسمت جلوی سر و گردن و گونه‌ها خاکستری روشن با آثاری زرد رنگ است.

فک‌های جوان تقریباً خاکستری بوده دارای پشت تیره تر می باشند. در پهلو لکه‌های خاکستری متمایل به سیاه با نزدیک شدن به دوسالگی لکه‌ها فراوان تر و رنگ بدن

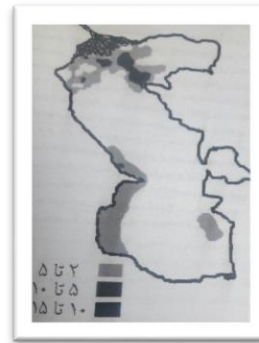
گیر افتادن در دام های نایلونی که به صورت دیواری برای صید ماهیان خاویاری، کفال ماهیان و سایر ماهیان نصب شده، گیر افتادن در دام هایی که دور ریخته شده اند، گیر افتادن در تورهای محاصره ای پره و کشته شدن توسط صیادان، تعقیب گله های کیلکا و نزدیک شدن به شناورها و کشته شدن توسط ضربات صیادان تلفات این موجود را در پی داشته است (۴).

• اقدامات حفاظتی فک خزر

تاکنون اسناد و مصوباتی در جهت حفاظت از فک خزر به ثبت رسیده است که این اقدامات توسط شبکه ها و سازمان هایی از جمله IUCN1، SSPA2 و... اجرا گردید؛ اما آن چه اهمیت دارد این مطلب است که همه ی ۵ کشور حاشیه ی خزر باید مسئولیت حفاظت از این گونه را بر عهده داشته باشند تا بتوان آن طور که باید از این گونه ی در خطر انقراض حفاظت کرد (۷).

موی ریزان (تغییر پوشش)، هم چنین قابل دسترس بودن غذا دارد. این فک ها در گله های بزرگ روی یخ های خزر میانی و گوشه شمال شرقی از اوایل بهمن تا اوایل اردیبهشت تجمع می یابند؛ این زمان فصل تولید مثل (یعنی زایمان، پرستاری و جفت گیری) بوده و موی ریزان نیز انجام می گیرد.

این جانور طی تابستان در بخش های جنوبی دریای خزر حضور داشته و گله های بزرگ آن ها در جزایر غیرمسکونی رویت شده اند و تنها تعداد معدودی از آن ها به صورت منفرد یا جمعیت های خیلی کوچک در شمال دریای خزر در طی تابستان دیده شده اند.

در شهرپور فک ها مهاجرت خود را از مناطق تغذیه جنوبی به سمت خزر شمالی آغاز می کنند.

مهاجرت فک خزری در اوایل پاییز در مناطق جنوبی خزر شمالی بیشتر به سمت سواحل شرقی بوده و کمتر به طرف ساحل غربی تمایل داشته است (۲).

• عوامل مرگ و میر فک دریای خزر

فک دریای خزر همواره با مشکلات زیادی رو به رو بوده که باعث کاهش جمعیت آن ها شده است. این مشکلات به شرح زیر می باشند (۳):

- ۱- تغییرات عمده ی زیست محیطی از جمله آلودگی ها و کاهش منابع غذایی و ماهی.
- ۲- شکار و بهره برداری.
- ۳- خفگی در تورها و برخورد ماهیگیران.
- ۴- عوامل طبیعی شامل شکسته شدن یخها، گرسنگی طولانی، سرمازدگی و شکارچیان طبیعی.
- ۵- بیماری ها از جمله بیماری های انگلی (مثل انگل کورینوزوما) و بیماری های ویروسی (مثل ویروس آنفولانزای (A

لازم به ذکر است که مطالعات کشورهای حاشیه خزر نشان داده است که شیوه های مختلف صیادی عامل مرگ صدها و حتی هزارها فک در بخش های مختلف خزر بوده است.

منابع :

- ۱- ع، میرزاجانی. ب، کیایی. ی، عادل. فک خزر. ۱۳۶ صفحه. ص ۳۸-۴۳.
- ۲- ع، میرزاجانی. ب، کیایی. ی، عادل. فک خزر. ۱۳۶ صفحه. ص ۴۴-۵۸.
- ۲- ب، کیایی. ۱۳۷۲. بررسی آناتومی فک خزر در سواحل شمال شرقی ایران. ماهنامه آبریان، سال چهارم شماره ۱۲.
- ۳- ع، میرزاجانی. ب، کیایی. ی، عادل. فک خزر. ۱۳۶ صفحه. ص ۶۶-۷۲.
- ۴- ع، میرزاجانی. ب، کیایی. ی، عادل. فک خزر. ۱۳۶ صفحه. ص ۴۷-۵۸ و ص ۶۸-۷۰.
- ۵- ع، میرزاجانی. ب، کیایی. ی، عادل. فک خزر. ۱۳۶ صفحه. ص ۷۳.
- ۶- ع، میرزاجانی. ب، کیایی. ی، عادل. فک خزر. ۱۳۶ صفحه ۱۱۰-۱۰۸.
- ۶- ه، اسدی. ۱۳۸۰. بررسی میزان مرگ و میر فک های خزر. شماره ۹.
- ۶- ع، میرزاجانی. ۱۳۷۹. دلایل کاهش جمعیت فوک های دریای خزر. اولین همایش شیلات و آبریان. دانشکده علوم کشاورزی پردیس انزلی.
- ۷- ع، میرزاجانی. ب، کیایی. ی، عادل. فک خزر. ۱۳۶ صفحه. ص ۱۱۷-۱۲۰.

فاطمه اسلامی اکبر، دانشجوی مقطع کارشناسی
رشته ی علوم و مهندسی محیط زیست
با تشکر از دکتر سعید نادری عضو هیئت علمی گروه
محیط زیست دانشگاه گیلان

خلاصه ای از وضعیت فعلی تالاب انزلی

• تعریف اکوسیستم تالاب

ترکیب اکوسیستم های خشکی و دریایی موجب پدیدار شدن زیستگاه هایی می شوند که به آنان تالاب می گوئیم. تالاب ها یکی از مهم ترین زیستگاه های طبیعی درجهان بوده و دارای ارزش ها و فواید بسیاری می باشند و در گردش انرژی در محیط زیست نقش مؤثری دارند. جانوران و گیاهان در این محیط آبی به یکدیگر وابسته اند و نقش های اکولوژیک هریک از آنها ادامه حیات را در این اکوسیستم تنظیم می کند. از لحاظ تحقیقاتی و آموزشی در رابطه با زیستگاه حیات وحش، ذخایر گیاهی، فواید هیدرولوژیک و موقعیت گردشگری، دارای اهمیت می باشند. تالاب انزلی از جمله تالاب های بین المللی ثبت شده ی ایران می باشد؛ هم چنین این تالاب از نخستین تالاب های ثبت شده در معاهده رامسر در سال ۱۹۷۱ میلادی است و از جمله زیباترین مناظر آبی منطقه تالاب بین المللی انزلی است (۱).

• موقعیت جغرافیایی تالاب انزلی

این تالاب در جنوب غربی ساحل دریای خزر واقع در استان گیلان، در عرض ۲۸ تا ۳۷ شمالی و طول ۲۵ تا ۴۹ شرقی واقع شده و از شمال به شهرستان انزلی، از جنوب به شهرستان صومعه سرا، از شرق به شهرستان رشت و از غرب به کپورچال و آبکنار انزلی محدود است.

تالاب انزلی به دلیل موقعیت جغرافیایی از نظر میزان بالای رطوبت و آب با هیچ یک از تالاب های ایران قابل مقایسه نیست. این تالاب چندین جزیره را در خود جای داده است. ویژگی های موقعیتی منطقه اجازه می دهد که فرض های زیر را برای ایجاد توسعه گردشگری (توریسم) مد نظر قرار داد:

- ۱) موقعیت منطقه (موقعیت مرزی در ساحل غربی دریای خزر).
- ۲) طبیعت منطقه و چشم اندازهای موجود در آن.
- ۳) امکان ترکیب قابلیت های طبیعی و فرهنگی و اجتماعی منطقه با یکدیگر به منظور جذب توریسم.
- ۴) موجود بودن بار فرهنگی و تاریخی بسیار غنی در بخش های کوهستانی و جلگه ای منطقه.
- ۵) اشباع شدن سواحل جنوبی دریای خزر در سایر نقاط گیلان و مازندران؛ در این میان بندر انزلی در میان نقاط شمالی کشور از پتانسیل بیشتری برخوردار است، به طوری که از آن به نام دومی دریای خزر نام برده می شود. چون این منطقه افزون بر جاذبه های تاریخی و زیست محیطی، با صید انواع ماهی ها و تولید و صادرات خاویار در سطح بین المللی شهرت دارد (۲).

• اکوسیستم ویژه تالاب انزلی

این تالاب به حساب می آید. در مجموع در این تالاب ۲۱ گونه پستاندار از ۵ راسته و ۱۳ خانواده شناسایی شده اند(۳).

• معضلات تالاب انزلی

تالاب انزلی از آن جایی که به عنوان یک تالاب بین‌المللی ثبت شده‌است، هم‌اکنون در فهرست مونترآل قرار گرفته‌است. قرار گرفتن در این فهرست به معنای این است که تالاب در حال خشک شدن است و به مراقبت نیاز دارد. آلودگی روز افزون آب تالاب از مشکلات عمده تهدید آمیز برای تالاب انزلی محسوب می شود. این آلودگی ناشی از تخلیه فاضلاب‌های مسکونی و کارگاه‌های صنعتی به درون تالاب می باشد. همچنین افزایش سطح رسوب‌ها باعث کاهش عمق تالاب شده است. از دلایل دیگر تغییر کاربری زمین‌ها و تبدیل اراضی حاشیه تالاب به زمین کشاورزی است که تالاب انزلی را در معرض خطر قرار داده است. در همین حال فاضلاب گوه‌رود و زرجوب بعد از ریخته‌شدن به رودخانه پیربازار، راهی تالاب انزلی می‌شود که وضعیت آلودگی تالاب انزلی را تشدید می‌کند؛ هم‌چنین بعضی از گونه‌های مهم بخاطر محصولات فرعی صید می‌شوند. البته این موضوع در گذشته بیشتر رایج بوده است اما به هر حال هنوز هم بعضی مردم گونه‌هایی مانند شنگ را بخاطر پوست و گاهی به منظور تاکسیدرمی، از طرق مختلف شکار می‌کنند. این رفتارهای مخرب باید به سرعت از طریق اعمال قوانین قوی زیست محیطی متوقف شوند(۴).

محیط زیست تالاب بین‌المللی انزلی دارای شرایط خاصی است. گیاهان، جانوران و مورفولوژی و شکل بستر تالاب ارتباط آن با دریا و رژیم رودها باعث بوجود آمدن اکولوژی ویژه ای شد که تالاب را در جهان بی نظیر کرده است. این تالاب به عنوان زیستگاه طبیعی گونه‌های آبی مختلف، زیستگاه تخم‌ریزی و زادآوری بسیاری از گونه‌های ماهی و هم‌چنین یک زیستگاه طبیعی برای بسیاری از پرندگان مهاجر در فصل زمستان می باشد. تالاب انزلی جزء مهم کنترل آبخیز از طریق کارکرد‌های مختلف بعنوان یک ترکیب اکولوژیک برای حفاظت اکوسیستم در سطح جهانی است که برای حفاظت گونه‌های تهدید شده (مانند شنگ و عقاب دریایی دم سفید) از نظر بین‌المللی مهم می باشد. لازم به ذکر است که تالاب انزلی زیستگاه بسیار مهمی برای انواع مختلفی از گیاهان بصورت شناور در آب، غوطه‌ور در آب و گیاهان حاشیه‌ای می باشد. این گیاهان شامل: نیلوفر آبی، لاله مرداب (سل باقالی) مثل جلبک سبز آبی، جلبک سبز، لوتی پهن، نی، عدسک سرنیزه‌ای، عدسک آبی چند ریشه‌ای، تراپا، مریم آبی، و...

معروف‌ترین گیاه تالاب انزلی که شهرت جهانی دارد "لاله تالابی" است، به این دلیل تالاب بین‌المللی را تالاب لاله مردابی نیز می‌گویند.

تالاب بین‌المللی انزلی به دلیل تنوع زیستی یکی از مستعدترین مناطق برای مطالعه و تماشای پرندگان است. حواصل‌ها، اردک‌سانان، مرغابی‌سانان، کشیم بزرگ، کشیم سیاه‌گردن، یلوه کوچک، کاکایی و غیره از پرندگان

• راهکار های حفاظتی تالاب انزلی

این راهکار ها به شرح زیر می باشند(۵):

- ۱) اجرای برنامه آموزشی مستمر برای اقشار مختلف مردم از دانش آموزان تا بهره برداران مختلف از منابع تالاب.
- ۲) اجرای حفاظت نا محسوس در پیکره آبی تالاب.
- ۳) افزایش تعداد مناطق برای حفاظت فون پستانداران تالاب انزلی.
- ۴) تدوین اکشن پلان های حفاظتی برای بهبود وضعیت گونه های مذکور.
- ۵) تدوین و اجرای برنامه های عملی و اجرایی کوتاه مدت برای حفاظت گونه های در تعارض با انسان.

منابع:

۱) <http://ramsar.rgis.com>

۲) <http://iranwetland.blogfa.com>

۳) <http://www.makanbin.com>

۴) <https://www.doe.ir>

۵) <http://www.irna.ir>

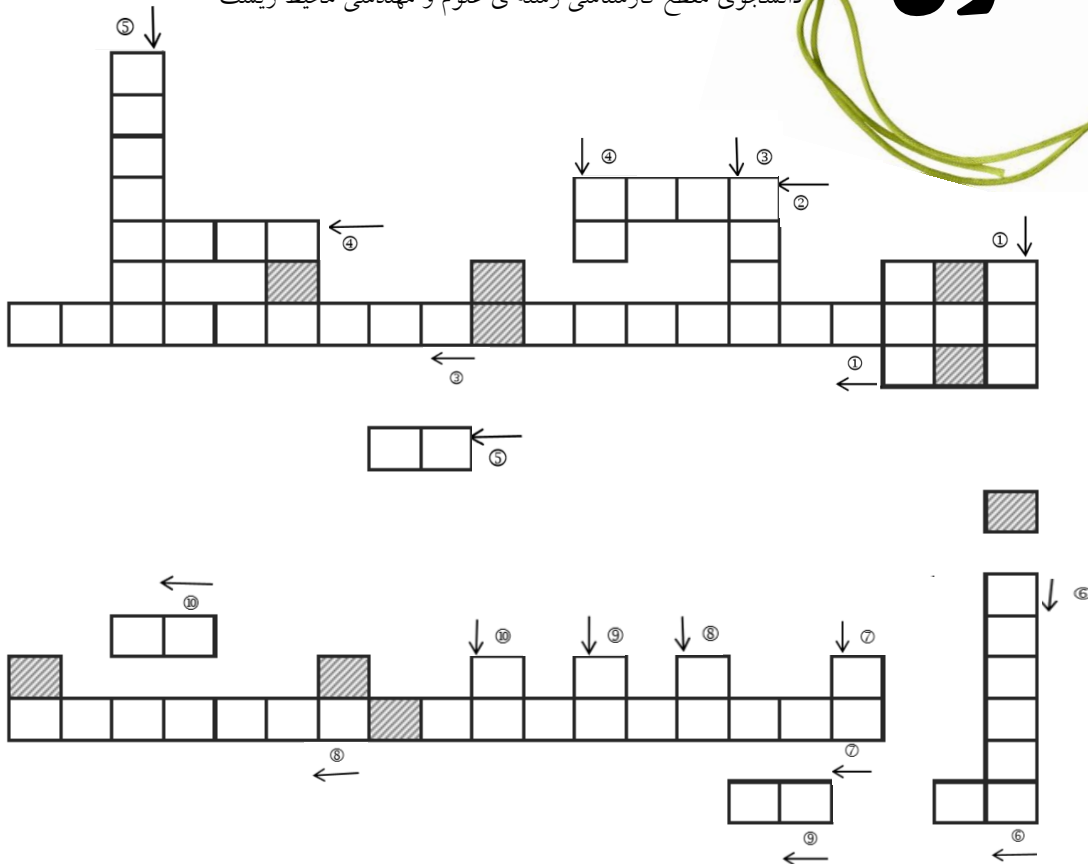
۶) <https://www.civilica.com>

جدول

فاطمه قربان‌نژاد،

دانشجوی مقطع کارشناسی رشته ی علوم و مهندسی محیط زیست

عمودی:

۱. آشیان اکولوژیک
۲. از انواع انرژی های تجدید پذیر
۳. مرغ مردار خوار، لاشخور
۴. اثر پا
۵. به باکتری که برای زندگی به اکسیژن نیاز ندارند گویند.
۶. مواد زائد ناشی از فعالیت های انسان و حیوانات که به صورت ناخواسته وارد طبیعت می شود.
۷. حیوان با وفا
۸. بوی رطوبت
۹. از بیماری های پوستی
۱۰. سنگ ریزه خردتر از ریگ و درشت تر از ماسه

افقی:

۱. کنش متقابل میان ارگانیسم ها با یکدیگر و محیط زیست آن ها
۲. منطقه ای با زمین رسی، شوری و نمک بسیار شدید که گیاهان توانایی رشد را در آن ندارند.
۳. نام دیگر منابع تجدید ناپذیر
۴. شاخص گونه های موجود در یک اکوسیستم
۵. مایه حیات
۶. مادر ورزش ها
۷. حیوانی که به پرچم کویر در ایران معروف است.
۸. جمع آوری مواد زائد و استفاده مجدد از آنها
۹. کلیه
۱۰. باد سرد را گویند.

زینب اسماعیل نیا

کارِ بکاور

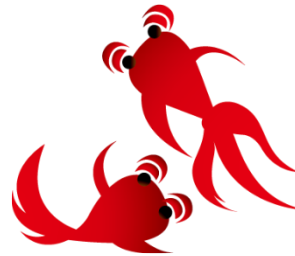

موسا سادات موسوی، دانشجوی مقطع کارشناسی رشته ی علوم و مهندسی شیلات

• مقدمه و معرفی

ماهی قرمز (*Carassius auratus auratus*) که به نام‌های ماهی طلایی، ماهی گلی و ماهی حوض نیز خوانده می‌شود، گونه‌ای ماهی از سرده کپورچه است. ماهی قرمز به صورت طبیعی در آب‌های شیرین ساکن و تقریباً ساکن با سرعت ناچیز که پوشیده از گیاهان آبی و دارای بستر نرمی هستند زندگی می‌کند و غالباً همراه ماهیان برک‌های دیده می‌شود(۱).

• زیستگاه و موقعیت جغرافیایی

زیستگاه اصلی آن معمولاً در سیبری و آسیای جنوب شرقی است. انتشار این ماهی توسط انسان صورت گرفته و به این علت در رودخانه‌های اروپا دیده می‌شود. ماهیان قرمز از جمله گونه‌های غیر بومی بسیاری مناطق جهان هستند و در مقابل شرایط نامساعد محیطی مقاوم اند(۲).

• آثار زیست محیطی

متأسفانه با توجه به گستره معرفی وسیع این گونه در دنیا، مطالعات درباره پیامدهای بوم‌شناختی و محیط زیستی آن بسیار کم بوده است؛ اما آثاری چون افزایش آلودگی و تیرگی آب به دلیل تغذیه از گیاهان و مواد آلی موجود در بستر و از بین بردن گیاهان آبی (که برای ماهیان بومی دیگر به عنوان آشیانه

و محل تخم‌ریزی استفاده می‌شود) را در پی دارد. ماهی ماده می‌تواند بدون حضور ماهی نر و با استفاده از اسپرم ماهیان نر از کپورماهیان دیگر (گونه‌های مختلف) تخمک‌های خود را بارور ساخته و ماهی ماده تولید کند. همین امر به علاوه سن بلوغ پایین، باعث شده به سرعت در محیط‌های وارد شده جمعیت‌های پایدار تشکیل داده و تبدیل به گونه مهاجم شود و پیامدهای محیط زیستی به بار آورد. متأسفانه این گونه (غالباً نوع وحشی آن که در بین صیادان محلی به اوشین معروف است) به دلیل تجارت آن و ارزش زینتی که دارد همراه با ورود کپورماهیان دیگر از سال‌های دور به کشور ما وارد شده است.

ماهی طلایی به علت این که با ماهی‌های بومی برای غذا و فضا در زیستگاه‌های طبیعی رقابت می‌کند، مضر است و موجب آلودگی آب‌ها می‌شود. این گونه، آثار مضر محسوسی بر ماهی‌های بومی دارد(۳).

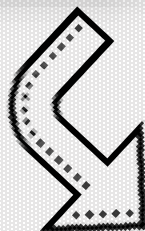
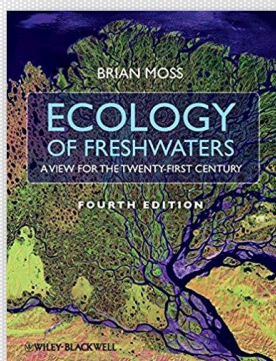
این گونه از ماهیان در اروپا به عنوان خورنده تخم قورباغه شناخته می‌شوند و در طبیعت، بعضی از جمعیت‌های دوزیستان را از بین می‌برند.

رقابت تغذیه‌ای و رقابت برای فضا با سایر گونه‌های بومی، کمک به رشد بی‌رویه جلبک از طریق تسهیل رشد جلبک‌های تک‌سلولی تغذیه شده درون دستگاه گوارش این گونه، هدر دادن اسپرم کپورماهیان بومی، تولید مثل و تشکیل افراد هیبرید با برخی گونه‌های دیگر از کپورماهیان و از بین بردن تمامیت ژنتیکی آنها، کاهش رفتار تولید مثل برخی دوزیستان بومی در حضور این گونه و انتقال بیماری به ماهیان دیگر از جمله آثار مخرب زیست محیطی این گونه محسوب می‌شود(۴).

منابع

- ۱- <https://fa.wikipedia.org>
- ۲- <http://aftabnews.ir/fa/news>
- ۳- <http://www.salamatnews.com/news>
- ۴- D.Hoole, D.Bucke, p.Burgess, I.Wellby. 2003. Diseases of Carps and other Cyprinid Fishes. 281 pages.

معرفی کتاب

عنوان کتاب: Ecology of Freshwater

مؤلف: Brian Moss

تعداد صفحات: ۴۸۳ صفحه

سال نشر: ۲۰۱۰

ناشر: Wiley-Blackwell

توضیحات:

کتاب اکولوژی آب های شیرین، یکی از مفصل ترین کتاب های حال حاضر در این زمینه است که موارد متعددی را مورد اشاره قرار داده، از جمله: خصوصیات فیزیکی و شیمیایی آب، اهمیت شیمی آب، مواد غذایی کلیدی و عناصر کمیاب، وضعیت نور در آب، تکامل و تنوع زیستی جانداران آبی، خصوصیات سرچشمه ها و رودخانه ها و کاربردهای آن ها، رسوبات، تاثیرات انسانی، جمعیت های پلانکتونی، دریاچه ها و بسیاری از موارد دیگر.

اخبار زیست محیطی تا سال ۱۳۹۷

هادی مصطفوی، دانشجوی مقطع کارشناسی رشته‌ی علوم و مهندسی محیط زیست

● عاملین کشتار بی رحمانه یک مرال باردار و یک مرال نر جوان در کیاسر دستگیر شدند

محیط بانان ۶ ساعت به تعقیب و گریز با متخلفین در ارتفاعات صخره ای و برفگیر هم مرز با شهرستان دیباج پرداخته و در نهایت شکارچیان را که در برف و سرما خسته و ناتوان شده بودند محاصره و بدون هیچگونه مقاومتی دستگیر نمودند.

از متخلفین لاشه یک مرال نر جوان (حدوداً دو ساله) و لاشه یک مرال ماده که متأسفانه آبستن بوده و یک جنین درون بدن خود داشت به همراه یک اسلحه گلوله زنی، یک اسلحه شکاری ساچمه زنی و تعداد زیادی فشنگ کشف و ضبط گردید.

● ۲۶۵۰۰ گونه جانوری و گیاهی جهان در معرض خطر انقراض هستند

۱۸ دی ۱۳۹۷

بر اساس آخرین گزارش اتحادیه بین المللی حفاظت از طبیعت (IUCN) بیش از ۲۶۵۰۰ گونه جانوری و گیاهی جهان در معرض خطر انقراض هستند که این تعداد بیش از ۲۷ درصد کل گونه های ارزیابی شده را شامل می شود.

More than 26,500 species are threatened with extinction

That is more than 27% of all assessed species.

AMPHIBIANS

40%

MAMMALS

25%

CONIFERS

34%

BIRDS

14%

SHARKS & RAYS

31%

REEF CORALS

33%

SELECTED CRUSTACEANS

27%

THE IUCN RED LIST OF THREATENED SPECIES™

Iran Environment Watch
iew.ir

۴۰٪ دوزیستان، ۲۵٪ پستانداران، ۳۴٪ مخروطیان، ۱۴٪ پرندگان، ۳۱٪ کوسه ماهیان، ۳۳٪ مرجان ها و ۲۷٪ سخت پوستان در خطر انقراض قرار دارند.

تاکنون وضعیت بیش از ۹۶۵۰۰ گونه توسط اتحادیه بین المللی حفاظت از طبیعت ارزیابی شده است.

گزارش صندوق جهانی طبیعت WWF از وضعیت محیط زیست جهان در پایان ۲۰۱۸

۴ بهمن ۱۳۹۷

جدیدترین گزارش صندوق جهانی طبیعت (WWF) با عنوان «گزارش سیاره زندگی» در مورد وضعیت محیط زیست جهان در پایان سال ۲۰۱۸ منتشر شد.

این گزارش که هر دو سال یکبار منتشر می شود بازتابی است از تاثیر فعالیت های انسان در وضعیت جنگل ها، اقیانوس ها، آب و هوا و تنوع زیستی زمین.

به اعتقاد «کارت رابرز» مدیر WWF این گزارش چشم اندازی بسیار نگران کننده و یک هشدار بزرگ برای همه ساکنان زمین است.

OUR LIVING PLANET, AT A GLANCE

60%

Populations of mammals, birds, fish, reptiles, and amphibians have, on average, declined by 60% between 1970 and 2014, the most recent year with available data.

50%

The Earth is estimated to have lost about half of its shallow water corals in the past 30 years.

20%

A fifth of the Amazon has disappeared in just 50 years.

\$125 trillion

Globally, nature provides services worth around \$125 trillion a year, while also helping ensure the supply of fresh air, clean water, food, energy, medicines, and much more.

Artivista W

چکیده گزارش فوق :

از سال ۱۹۷۰ تاکنون بطور متوسط ۶۰٪ از جمعیت پستانداران، پرندگان، ماهیان، خزندگان و دوزیستان از بین رفته است.

۲۰٪ از جنگل های آمزون طی ۵۰ سال اخیر ناپدید شده است.

۵۰٪ از ذخایر مرجان ها در ۳۰ سال گذشته نابود شده است.

طبیعت در سطح جهان سالانه خدماتی به ارزش ۱۲۵ تریلیون دلار ارائه می دهد. درحالیکه به تامین هوای تازه، آب سالم، مواد غذایی، انرژی، دارو و غیره کمک می کند.

۹۹۳ گور ایرانی در بهرام گور شمارش شد

۲۸ دی ۱۳۹۷

سرشماری گونه ارزشمند و در خطر انقراض گورخر ایرانی در تاریخ ۹۷/۱۰/۵ در منطقه حفاظت شده بهرام گور و پارک ملی قطرویه توسط نیروهای اجرایی و کارشناسان محیط زیست فارس انجام شد.

رئیس منطقه حفاظت شده بهرام گور و پارک ملی قطرویه در این باره گفت: در جریان این سرشماری تعداد ۹۹۳ گورخر شمارش شد که ۱۷ درصد نسبت به سال گذشته افزایش یافته است.

احمد رستگار اظهار داشت: جمعیت گور در این منطقه تا سال ۱۳۹۰ کمتر از ۳۰۰ عدد بوده است.

گور آسیایی به غیر از دو منطقه بهرام گور فارس و توران سمنان در تمام زیستگاه های خود در ایران منقرض شده است.

یک یوزپلنگ آسیایی بر اثر برخورد با خودرو در حاشیه میاندشت از بین رفت.

۲۴ آبان ۱۳۹۷ پایگاه خبری دیده بان محیط زیست و حیات وحش ایران : متاسفانه حوالی ساعت ۱۹ (پنجشنبه ۹۷/۸/۲۴) یک یوزپلنگ آسیایی بر اثر برخورد با خودرو در جاده سنخواست به جازم در حاشیه پناهگاه حیات وحش میاندشت از بین رفت.

بیش از یک پنجم جنگل‌های زاگرس تخریب شده است

۲۲ آبان ۱۳۹۷

پایگاه خبری دیده بان محیط زیست و حیات وحش ایران: رئیس مرکز جنگل‌های خارج از شمال سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری گفت: بیش از یک میلیون و ۴۳۰ هزار هکتار از جنگل‌های زاگرس دچار خشکیدگی، آفت و تخریب شده است.

فریبرز غیبی روز یکشنبه در بازدید از جنگل‌های چهارطاق لردگان افزود: جنگل‌های زاگرس شش میلیون هکتار از گستره جنگل‌های کشور را به خود اختصاص داده که از سال ۸۷ تاکنون خشکیدگی این جنگل‌ها رو به فزونی گذاشته است.

وی گفت: تغییرات اقلیمی، گسترش آفت و بیماری، خشکسالی، آتش سوزی، اجرای پروژه‌های عمرانی و ریزگرد از مهمترین عوامل تهدید و تخریب جنگل‌های زاگرس است که مدیریت پایدار جنگل و مشارکت جوامع محلی از مهمترین برنامه‌ها برای رفع معضل جنگل‌ها و به خصوص جنگل‌های زاگرس است.

به دلیل کوتاهی در مرگ ۵ گورخر معاونت محیط طبیعی استان سمنان برکنار شد

۱۹ مهر ۱۳۹۷

پایگاه خبری دیده بان محیط زیست و حیات وحش ایران: متاسفانه در جریان پروژه احیای نسل گورخر در پارک ملی کویر که قرار بود با انتقال تعدادی کور از پارک ملی توران به پارک ملی کویر در استان سمنان انجام شود ۵ گور از ۱۰ گورخر زنده گیری شده در جریان بیهوش سازی، انتقال و پس از انتقال از بین رفتند.

«تراز سطح آب»، «وسعت» و «حجم آب موجود» در دریاچه ارومیه نسبت به روز مشابه در سال قبل افزایش یافته است

۱۸ مرداد ۱۳۹۷

در این گزارش وضعیت دریاچه ارومیه را در تاریخ ۱۳۹۷/۵/۱۵ از سه شاخص «تراز سطح آب»، «وسعت دریاچه» و «حجم آب موجود» مورد بررسی قرار می‌دهیم.

آخرین وضعیت دریاچه ارومیه در تاریخ پانزدهم مرداد نود و هفت

تغییرات ۱۵ مرداد ماه سالجاری نسبت به	میانگین		میانگین دراز مدت	اول مهر ۹۶	۱۵ مرداد ماه		اجزاء
	مشابه سال قبل	اول مهر سال ۹۶			۹۶	۹۷	
تراز سطح آب (متر)	0.01	0.19	1274.67	1270.31	1270.49	1270.50	
*وسعت دریاچه (کیلومتر مربع)	12.11	230.26	4526.7	1771.35	1989.50	2001.61	
*حجم آب موجود در دریاچه (میلیارد متر مکعب)	0.02	0.35	16.27	1.12	1.45	1.47	

تراز سطح آب:

تراز سطح آب دریاچه در روز ۱۳۹۷/۵/۱۵ به ۱۲۷۰/۵۰ سانتی متر از سطح دریا رسید. این تراز نسبت به روز مشابه در سال قبل یک سانتی متر و نسبت به میانگین دراز مدت ۴ متر کاهش نشان می دهد.

وسعت دریاچه:

همچنین در این گزارش «وسعت دریاچه» که شاخصی بسیار مهم و شاید مهمتر از شاخص «تراز سطح آب» می باشد نیز بررسی شده است.

وسعت دریاچه ارومیه در روز پانزدهم مرداد سال جاری ۲۰۰۱/۶۱ کیلومتر مربع بوده است که این شاخص نسبت به روز مشابه در سال گذشته ۱۲/۱۱ کیلومتر مربع افزایش و نسبت به میانگین دراز مدت ۲۵۲۵ کیلومتر مربع کاهش یافته است.

حجم آب موجود:

حجم آب موجود در دریاچه ارومیه در روز پانزدهم مرداد سال جاری ۱۰۴۷ میلیارد متر مکعب بوده است که این شاخص نسبت به روز مشابه در سال گذشته ۰/۰۲ میلیارد متر مکعب افزایش و نسبت به میانگین دراز مدت ۱۴/۸ میلیارد متر مکعب کاهش یافته است.

به مناسبت ۲۱ تیرماه روز بدون کیسه پلاستیک

۲۱ تیر ۱۳۹۷

به منظور فرهنگ سازی و ارتقاء سطح دانش شهروندان در زمینه مضرات استفاده از کیسه‌های نایلونی، ۲۱ تیر ماه از سوی طرفداران محیط زیست روز بدون کیسه پلاستیکی نامگذاری شده است.

ارتقای سطح آگاهی مردم در زمینه زیان‌های بهداشتی و محیط زیستی استفاده از کیسه‌های پلاستیکی از جمله اهداف مهم نامگذاری این روز بوده است.

موضوع زباله و بازیافت آن یکی از مباحث بسیار مهم محیط زیست انسانی است. بازیافت هر کیسه پلاستیکی حدود ۳۰۰ سال زمان می برد اما پلاستیک‌های قابل بازیافت ظرف مدت دو سال تجزیه می شوند.

در کلانشهر تهران روزانه ۷۵۰۰ تن زباله تولید می شود. ۳۵ درصد کل پسماندهای تهران به زباله‌های خشک تعلق دارد و از این مقدار در شبانه روز ۱۰۰۰ تن پسماندهای پلاستیکی در تهران تولید می شود.

این در شرایطی است که اگر هر خانواده خود را موظف کند تا در طول هفته فقط یک کیسه نایلونی کمتر استفاده کند، آن وقت چیزی حدود ۸۱۶ میلیون کیسه پلاستیکی در سال خود به خود از این چرخه حذف می‌شود.

اعتراض نمایندگان مجلس به صدور پروانه شکار ویژه برای شکارچیان خارجی

۲۷ خرداد ۱۳۹۷

به گزارش خانه ملت: صدور پروانه ویژه برای شکارچیان آمریکایی در خردادماه سال جاری در زیستگاه ارزشمندی همچون پناهگاه حیات وحش حیدری علاوه بر فعالان محیط زیست، اعتراض نمایندگان مردم در مجلس شورای اسلامی را نیز به همراه داشته است.

بانک جهانی: تهران جزو دوازده شهر آلوده جهان قرار دارد

۱۹ خرداد ۱۳۹۷

بانک جهانی به تازگی در ماه اپریل ۲۰۱۸ گزارشی در خصوص وضعیت آلودگی هوای تهران، هزینه های سلامت، منابع و سیاست های مربوط به آن منتشر کرده است.

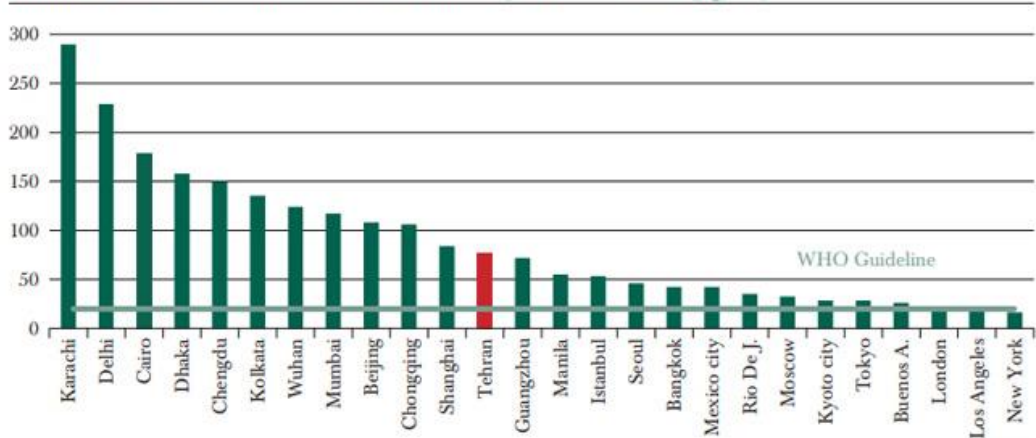
در این گزارش آمده است: تهران، پایتخت جمهوری اسلامی ایران، با جمعیتی حدود ۸/۵ میلیون نفر در شمال کشور واقع شده است. در طول روز به دلیل رفت و آمد مردم حومه شهر تهران، برای کار روزانه جمعیت به بالای ۱۲/۵ میلیون نفر می رسد. در طول روز بیش از ۱۷ میلیون رفت و آمد با وسایل نقلیه انجام می شود که بسیاری از این وسایل نقلیه، دارای تکنولوژی منسوخ شده هستند.

بنابراین تهران در ردیف یکی از آلوده ترین شهرهای جهان قرار گرفته است.

آلودگی هوا با توجه به پیامدهای زیان بار آن به یکی از ملموس ترین معضلات زیست محیطی تهران، تبدیل شده است. در سالهای اخیر با توجه به رشد جمعیت، افزایش شهرنشینی، توسعه صنعتی و افزایش مصرف سوخت، مساله آلودگی هوا سخت تر شده است.

به گزارش بانک جهانی، تهران در سال ۲۰۱۶ در میان ۲۶ شهر بزرگ جهان به لحاظ آلاینده PM₁₀، در رده دوازدهم قرار دارد که رتبه ای تأمل برانگیز هست.

FIGURE 1. ANNUAL CONCENTRATION OF PM₁₀ IN MEGACITIES (µg/m³)

نمودار غلظت سالانه PM₁₀ در شهرهای بزرگ دنیا طی سال ۲۰۱۶ (مگاسیتی)

۹۵ درصد مناطق کشور دچار خشکسالی بسیار شدید، شدید و متوسط است

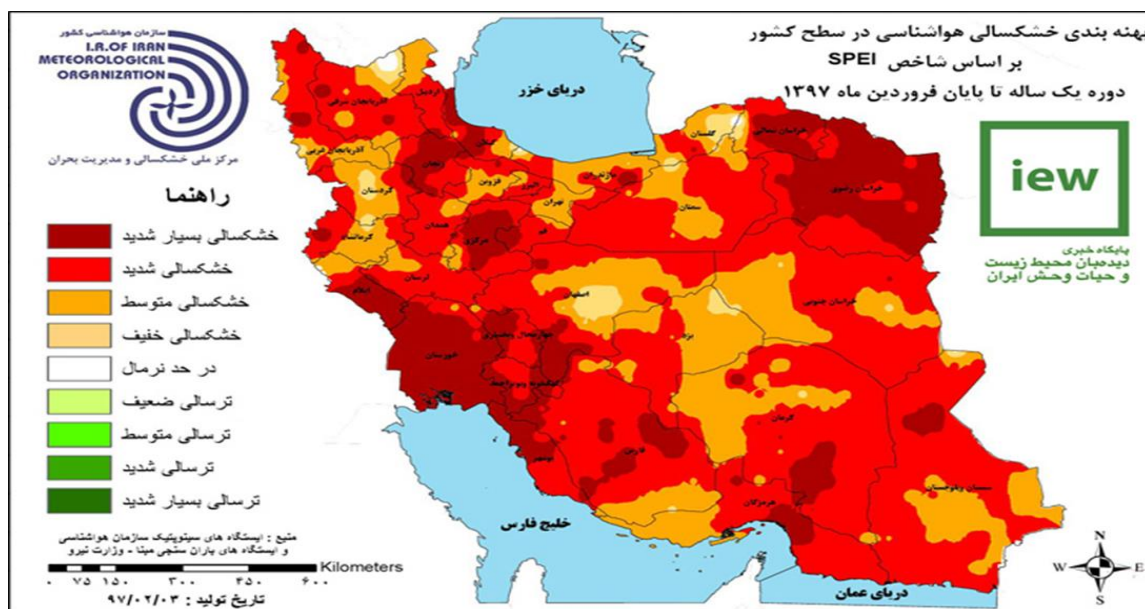
۲۷ اردیبهشت ۱۳۹۷

اخیرا نقشه پهنه بندی خشکسالی در سطح کشور توسط مرکز ملی خشکسالی و مدیریت بحران منتشر شده است.

این گزارش قابل تامل که در تاریخ ۹۷/۲/۳ تنظیم و منتشر شده است، یک دوره یک ساله را از ابتدای اردیبهشت ۱۳۹۶ تا پایان فروردین ۱۳۹۷ بررسی می کند.

بر اساس این گزارش بیش از ۹۵ درصد کشور در دوره مذکور دچار خشکسالی بسیار شدید، شدید، متوسط و خفیف بوده و در هیچ منطقه ای حد نرمال (به جز دو نقطه کوچک) و هیچ یک از سطوح ترسالی حتی ترسالی ضعیف به ثبت نرسیده است.

خشکسالی خفیف بصورت لکه های پراکنده و کم سطح و حد نرمال نیز تنها در دو منطقه بسیار کوچک در آذربایجان شرقی و مرز استان گلستان و خراسان شمالی ثبت شده است.

تمامی محیط بانان کشور به جلیقه ضد گلوله مجهز شدند

۲۳ فروردین ۱۳۹۷

فرمانده یگان حفاظت محیط زیست کشور گفت: ۱۵۰۰ جلیقه ضد گلوله، روز گذشته با حضور فرماندهان یگان محیط زیست استان ها به محیط بانان تحویل داده شد.

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی محیط زیست، سرهنگ جمشید محبت خانی در مراسم رونمایی از تجهیزات محیط بانان که عصر روز چهارشنبه ۲۲ فروردین ماه برگزار شد، گفت: ۱۵۰۰ جلیقه ضد گلوله، امروز با حضور فرماندهان یگان محیط زیست استان ها تحویل داده شد تا محیط بانان در برخورد با متخلفان از شرایط بهتر حفاظتی برخوردار شوند.

نسل کشی ماهی سفید دریای خزر با جلوگیری از تخم ریزی ماهیان ماده در رودخانه ها

۱۹ فروردین ۱۳۹۷

پایگاه خبری دیده بان محیط زیست و حیات وحش ایران: همه ساله از اوایل اسفندماه تا اواخر فروردین، ماهیان سفید ماده برای تخم‌ریزی از دریا خارج شده و وارد رودخانه ها می شوند. ماهی سفید ماده پس از ورود به رودخانه و تخم ریزی در لابه لای سنگ های رودخانه مجدداً به دریا بازمی گردد و بچه ماهی ها نیز پس از بیرون آمدن از تخم ها مسیر رودخانه را در پیش گرفته و وارد دریا می شوند.

طی چند سال اخیر درست در همین بازه زمانی گروهی از صیادان غیرمجاز با نصب تور در دهانه رودخانه ها ماهیان سفید ماده را که قصد وارد شدن به رودخانه را دارند صید می کنند.

تورها در ردیف های متعدد و با ابعاد مختلف تعبیه می شوند. تعداد و شیوه نصب این تورها در زیر آب به نحوی است که هیچ ماهی سفیدی قادر به عبور از بین دامها و ورود به رودخانه نخواهد بود.

تصویر: نصب دام با تراکم بسیار زیاد و ردیف های مختلف درون دریای خزر در دهانه رودخانه نکارود کاملاً مشخص است.

میش مرغ

مهندس ماهان مه رو

میش مرغ به
فهرست پرندگان
گیلان افزوده شد!

در روزهای پایانی آذر سال ۹۷ و در یک روز سرد اما آفتابی خبری منتشر شد که موجب مسرت و دلگرمی کارشناسان و فعالان حوزه حیات وحش در کشور گردید.

مشاهده یک فرد میش مرغ نر در پناهگاه حیات وحش میانکاله، در استان مازندران خبری نبود که بتوان از کنار آن به سادگی عبور کرد. حضور این پرنده در غربی ترین نقطه پراکنش جمعیت آن که مربوط به سال های دور در صحرای ترکمنستان می شد و محدوده زمستان گذرانی آن از استان خراسان بزرگ تجاوز نمی کرد جای تعجب داشت اما این تعجب بدان جا رسید که چند روز بعد در دی ماه ۹۷ نیز یک فرد میش مرغ نر در پارک ملی بوجاق بندر کیشهر در استان گیلان مشاهده شد.

در سال های گذشته یک جمعیت محدود از این گونه در منطقه اسد آباد استان همدان زیست می نمود که سال هاست دیده نشده اند و جمعیت سوتاو بوکان در استان آذربایجان غربی با کمتر از بیست الی سی فرد، به عنوان پرندگان مقیم از این گونه در کشور موجود است.

مشاهده و ثبت تصویر یک فرد میش مرغ در پارک ملی بوجاق، در دی ماه سال جاری نخستین حضور آن در استان گیلان محسوب شده که به فهرست پرندگان این استان افزوده شده است.

اما آیا برآستی میش مرغ برای اولین بار به گیلان آمده است؟

در یک بررسی مشخص شد که دو تن از دانشجویان مقطع کارشناسی محیط زیست در سال ۸۴ برای انجام پایان نامه سه فرد میش مرغ در پارک ملی بوجاق را مشاهده کرده اند اما برای اثبات این مطلب، تصویری از پرنده در دست نیست و نمی توان به آن استناد نمود.

در همین راستا با بررسی های صورت گرفته از اهالی پیرامون پارک ملی بوجاق آنان نامی محلی برای میش مرغ از گذشته تا کنون ندارند!

جوامع محلی حاشیه پارک، زنگوله بال را که از خانواده هوبره ها بوده "کرک جیجه" به معنای مرغ کوچک و میش مرغ را "کرک جیجه آقا" می نامند که احتمالاً به دلیل بزرگ بودن جثه پسوند "آقا" به آن افزوده شده است.

این دو گزارش که بصورت غیر رسمی در دسترس هستند فرضیه حضور میش مرغ را در این منطقه در گذشته تقویت می کند.

اما علت عدم مشاهده و کاهش جمعیت این پرنده چیست؟

در پاسخ به این پرسش میتوان به وضعیت زیستگاه های طبیعی و دشت های باقیمانده برای زیست میش مرغ در ایران اشاره کرد؛ که به شدت تحت فشار قرار دارند. حال که این فشار یا بر اثر عامل طبیعی و یا بیشتر به علل دخالت های انسانی(نابودی زیستگاه، تخریب زیستگاه، تغییر زیستگاه و صید و شکار و بهره برداری های کشاورزی) است و اندک مامن های موجود برای پرندگان مهاجر در کشور ما در حال از دست دادن کیفیت و متعاقبش کاهش حضور گونه های مختلف هستند.

باید پرسش هایی را مطرح و برای آنان پاسخی در خور یافت که آیا اساساً حضور و بقای چنین پرنده ای که در فهرست قرمز اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت، با درجه حفاظتی آسیب پذیر، طبقه بندی شده آن هم برای اولین بار در استان گیلان مهم است و آیا نیرو و امکانات مختصری برای حفاظت در این مواقع وجود دارد؟ آیا در این مواقع می توان از مدل حفاظت مشارکتی با کمک از جوامع محلی و سازمانهای مردم نهاد بهره برد؟

چه کسی مسئولیت راهبری و هدایت نیروها را با چه سطحی از دانش و توانایی فردی و مهارت های گروهی بر عهده می گیرد؟ اینها سوالاتی است که می بایست پیش از حضور اتفاقی یا انتخابی یک گونه به آن ها پاسخ بدهیم و راهکار های مختلف را با اولویت تعیین و به سرعت اجرایی کنیم.

با مطالعه تجارب سایرکشور ها کم و بیش می توان دریافت که اولین و سریع ترین اقدام برای حفاظت از پرندگان در معرض آسیب و در خطر انقراض، امن نمودن محیط حضور آن ها و تضمین کیفیت حفاظت از آن هاست.

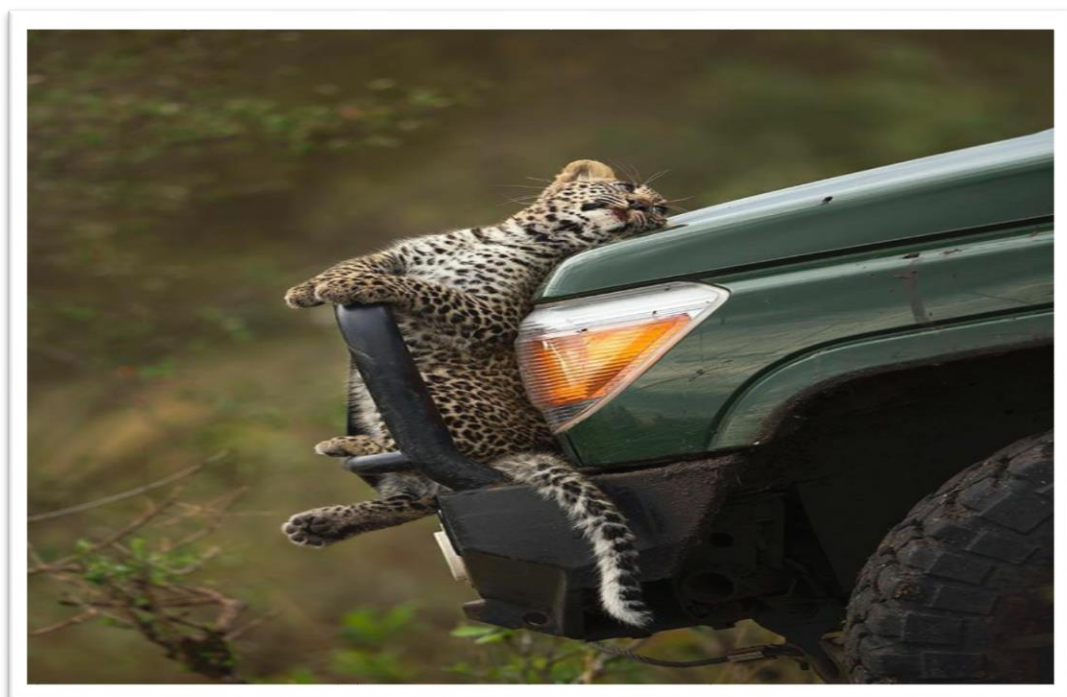
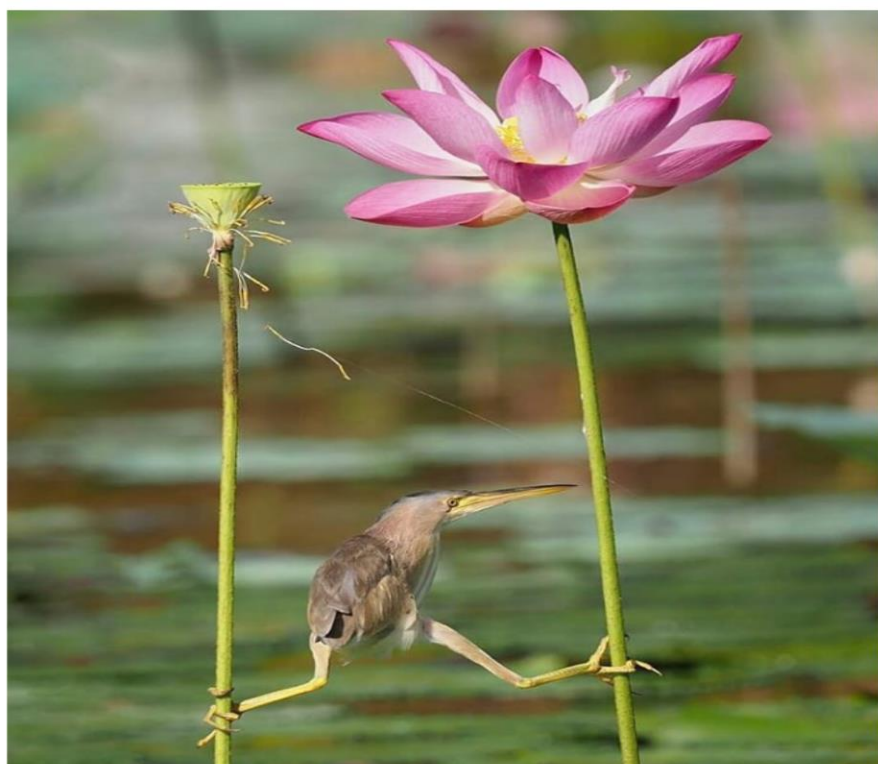
بنابراین می بایست با تدوین برنامه های حفاظتی و مشارکتی نسبت به اقدامات لازم تمهیدات ویژه را به عمل آوریم. میش مرغ علاوه بر برنامه ملی، برنامه جهانی دارد که در آن تهدیدها و فرصت های گونه در نظر گرفته شده است. در اروپا نیز جمعیت میش مرغ وضعیت خوبی نداشته است ولی برای حفظ این گونه شروع به تکثیر در اسارت و حفاظت از زیستگاه ها کردند و امروزه جمعیت این پرنده در اروپا رو به بهبود و ازدیاد است.

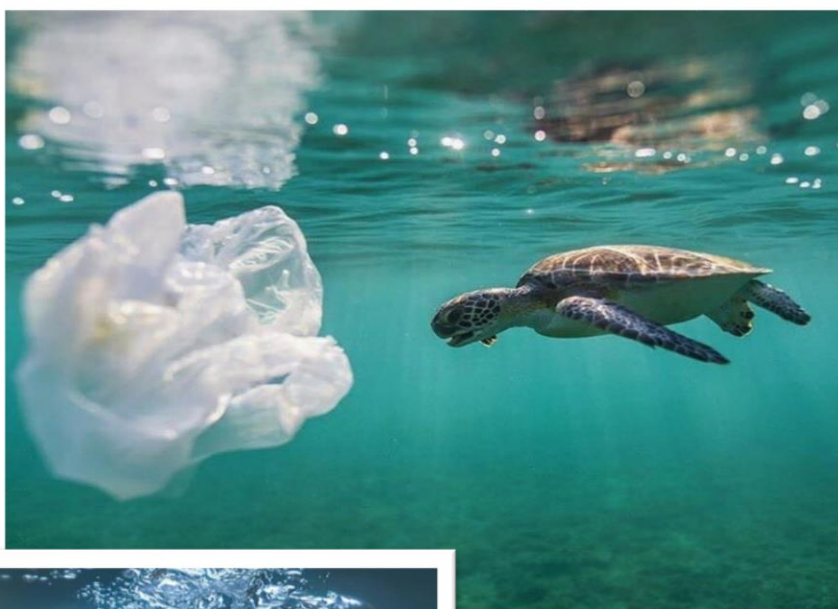
میش مرغ با نام علمی *Otis tarda* و نام انگلیسی *Great Bustard* از راسته درناسانان و تیره هوبره است که پرنده نر با ۱۰۰ سانتیمتر و ماده با ۸۰ سانتیمتر طول و با چته ای بزرگ سنگین ترین پرنده پروازی کشور محسوب می شود.

© Mahan Mahroo

© Mahan Mahroo

Scientific Cultural
Journal of *Zista*

